

ET

ET

ET

EUROOPA KOMISJON

Brüssel 21.9.2010
KOM(2010) 491 lõplik

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE JA REGIOONIDE KOMITEELE**

**Naiste ja meeste võrdõiguslikkuse strateegia
2010–2015**

SEK(2010) 1079
SEK(2010) 1080

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE JA REGIOONIDE KOMITEELE**

**Naiste ja meeste võrdõiguslikkuse strateegia
2010–2015**

SISUKORD

Sissejuhatus	3
1. Võrdväärne majanduslik iseseisvus	4
2. Võrdne tasu võrdse töö eest ja võrdväärne töö	6
3. Võrdõiguslikkus otsustamistasandil.....	7
4. Väärikus ja isikupuutumatus ning soolise vägivalla lõpetamine	8
5. Sooline võrdõiguslikkus välistegevuses.....	9
6. Horisontaalsed küsimused.....	10

Sissejuhatus

Euroopa Liidu saavutused meeste ja naiste võrdõiguslikkuse tugevdamisel on aidanud muuta paljude Euroopa kodanike elu paremaks ja on loonud aluse, millele me nüüd peame rajama sooliselt võrdõigusliku ühiskonna.

1975. aastal kasutati meestele ja naistele võrdväärse töö eest võrdse tasu maksmise põhimõtet edukalt Gabrielle Defrenne kaitsmisel. Gabrielle Defrenne oli endine Belgia lennuettevõtte stjuardess ning tema kohtuasjast tulenevad õigused on Euroopa Liidu naiste jaoks olulise tähtsusega. Selle kohtuasja tulemusena võeti vastu esimesed Euroopa direktiivid soolise võrdõiguslikkuse kohta.

Viimase aja julgustavamate suundumuste hulgast võiks nimetada naiste arvu suurenemist tööturul ja edusamme neile parema hariduse ja koolituse tagamisel. Sooline ebavõrdsus on siiski säilinud paljudes valdkondades ning tööturul on naised endiselt üleesindatud vähemtasustatavates sektorites ja alaesindatud otsustustasandi ametikohtadel. Lapsevanemaks olemine hoiab naiste tööhõive määra madalana, samuti kulutavad naised tasustamata kodutöödele rohkem aega kui mehed.

Naiste ja meeste vaheline ebavõrdsus rikub põhiõigusi. Ebavõrdsus koormab majandust ja põhjustab annete kasutamatajätmist. Soolise võrdõiguslikkuse suurendamine aga võib tuua kasu nii majandusele kui ka äritegevusele¹. Et saavutada Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärk² – arukas, jätkusuutlik ja kaasav majanduskasv, tuleb naiste potentsiaali ja ühendatud andeid kasutada laialdasemalt ja tõhusamalt.

Soorollid avaldavad endiselt mõju olulistele isiklikele otsustele, mis on seotud hariduse, karjäärivalikute, töökorralduse, perekonna ja pereplaneerimisega. Neil otsustel on omakorda mõju majandusele ja ühiskonnale. Seepärast on igaühe huvides pakkuda reaalseid valikuid võrdselt nii naistele kui ka meestele nende elu eri etappides.

Võrdsus on üks viiest põhiväärtusest, millel Euroopa Liit rajaneb. Liit on kohustatud püüdlema naiste ja meeste vahelise võrdõiguslikkuse poole kõigis oma tegevustes³. Võrdõiguslikkus on ette nähtud põhiõiguste hartaga,⁴ sellega keelatakse ühtlasi diskrimineerimine soo alusel.

Seoses 15 aasta möödumisega deklaratsiooni ja tegevusplatvormi vastuvõtmisest ÜRO naiste maailmakonverentsil Pekingis ning 30 aasta möödumisega naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise ÜRO konventsioonist, võttis komisjon 2010. aasta märtsis vastu naiste harta,⁵ milles ta uuendas oma pühendumust soolisele võrdõiguslikkusele ja kohustus tugevdama soolist aspekti kõigis oma tegevuspõhimõtetes.

¹ Nõukogu järeldused „Sooline võrdõiguslikkus: majanduskasvu ja tööhõive suurendamine” 2980. EPSCO nõukogu kohtumine, 30.11.2009.

² KOM(2010) 2020.

³ Euroopa Liidu lepingu artiklid 2 ja 3, Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 8.

⁴ ELT C 303, 14.12.2007, lk 1, artikkel 23.

⁵ KOM(2010) 78.

Kõnealune strateegia põhineb „Naiste ja meeste võrdõiguslikkuse juhistel” (2006–2010) ja „Soolise võrdõiguslikkuse Euroopa paktil”,⁶ ning selles määratakse kindlaks meetmed naiste hartas määratletud viies prioriteetses valdkonnas ning valdkondadevahelistes küsimustes. Iga prioriteetse valdkonna puhul on kirjeldatud põhimeetmeid muutuste stimuleerimiseks ja edu saavutamiseks; üksikasjalikumaid ettepanekuid võib leida lisatud komisjoni talituste töödokumendist. Kavandatud meetmete puhul on kaks lähenemisviisi – soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamine (st soolise dimensiooni lisamine kõikidesse poliitikavaldkondadesse) ja konkreetset vahendid. Strateegia on soolist võrdõiguslikkust käsitlev Euroopa Komisjoni tööprogramm, mille eesmärk on samuti ergutada arengut riikide tasandil ja luua alus koostööks teiste Euroopa institutsioonide ja sidusrühmadega.

1. VÕRDVÄÄRNE MAJANDUSLIK ISESEISVUS

Majanduslik iseseisvus on eeltingimus, mis võimaldab nii meestel kui ka naistel omada kontrolli enda elu üle ja teha reaalsel valikutel põhinevaid otsuseid. Elatise teenimine on peamine viis selle saavutamiseks. Viimase kümne aasta jooksul on naiste tööhõivemäär tõusnud 62,5 %ni⁷. Aastatel 2000–2009 loodud 12,5 miljonist uuest töökohast hõivasid naised 9,8 miljonit töökohta. Selline suurenenud osalusmäär on kaasa aidanud ELi majanduskasvule.

Naiste arvu suurendamine tööturul aitab tasakaalustada tööelise elanikkonna osakaalu vähenemist ning vähendab seega survet riikide eelarvele ja sotsiaalkaitsesüsteemile, suurendab inimkapitali ja tõstab konkurentsivõimet. Töö- ja eraelu vahelist tasakaalu hõlbustavatel meetmetel võib olla positiivne mõju viljakusele. Et saavutada Euroopa 2020. aasta strateegias seatud eesmärki jõuda meeste ja naiste 75 %-lise tööhõivemäärani, tuleb erilist tähelepanu pöörata vanemate naiste, üksikemade, puudega naiste, sisserännanud naiste ja rahvusvähemuste hulka kuuluvate naiste osakaalule tööturul. Selliste rühmade tööhõivemäär on siiani suhteliselt madal. Püsima jäänud soolist ebavõrdsust⁸ tuleb nii kvantitatiivselt kui ka kvalitatiivselt vähendada.

Vanemaks olemise mõju tööturule on praegu ELis meeste ja naiste puhul endiselt väga erinev, sest naiste õlul on jätkuvalt ebaproportsionaalselt suur osa pereeluga seonduvatest kohustustest. Paljud naised tunnevad, et nad on sunnitud valima karjääri ja laste vahel. Praegused demograafilised suundumused on kaasa toonud olukorra, kus naised ja mehed peavad määramatute ajavahemike jooksul üha sagedamini kandma lisaks lastele hoolt ka muude ülalpeetavate eest. Liikmesriikides, kus rakendatakse töö- ja eraelu ühitamise poliitikat, on nii meeste kui ka naiste tööhõivemäär kõrge ja sündivus suhteliselt jätkusuutlik. EL on viimasel ajal teinud edusamme töö- ja eraelu parema tasakaalu üldise raamistiku loomisel⁹. Komisjon püüab selles valdkonnas täiendavat edu saavutada, pöörates erilist tähelepanu taskukohase hinnaga kõrgetasemelise hooldusteenuse kättesaadavusele.

⁶ Euroopa Ülemkogu 2006. aasta märtsi järeldused (7775/1/06).

⁷ Alates 57,3 % aastal 2000 kuni 62,5 %-ni aastal 2009 (vanuserühm 20–64).

⁸ Vt eelkõige tööhõivesuunis nr 7, nõukogu dokument 10907/10, 9.6.2010.

⁹ KOM(2008) 635, direktiiv 2010/18/EL, millega rakendatakse vanemapuhkuse kohta sõlmitud muudetud raamkokkulepet (ELT L 68, 18.3.2010, lk 13); Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2010/41/EL 7. juuli 2010, füüsilisest isikust ettevõtjatena tegutsevate meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldamise kohta, millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 86/613/EMÜ (ELT L 180, 15.7.2010).

Naisettevõtjate 33 %-line¹⁰ osakaal (30 % ettevõtlusega alustajate puhul) ei ole sugugi optimaalne ning endiselt ei pea enamik naisi ettevõtlust asjakohaseks karjäärivalikuks. Füüsilisest isikust ettevõtjatena tegutsevate naiste kaitset käsitleva läbivaadatud direktiivi¹¹ rakendamine peaks eemaldama peamised tõkked naiste ettevõtluselt¹². Noored naised peaksid samuti lõikama kasu asjaolust, et ettevõtlusele kui põhioskusele, mida tuleks koolis kõigile õpilastele õpetada, on hakatud rohkem tähelepanu pöörama, nagu on ette nähtud suuralgatuses „Noorte liikuvus”¹³.

Sisserännanud naiste tööhõivemäär on endiselt madal,¹⁴ eelkõige kolme esimese aasta jooksul vastuvõtvast riigis. Sel põhjusel on vaja pakkuda sisserännanud naistele varakult abi ja teostada järelevalvet sellise abi tõhususe üle. On ülimalt oluline anda sisserännanud naistele rohkem teavet nende õiguste kohta ning hõlbustada nende integreerumist ja juurdepääsu haridusele ja tervishoiule.

Naised kogevad meestega võrreldes vaesust ja sotsiaalset tõrjutust erinevalt. Naised, eelkõige üksikemad ja eakad, seisavad silmitsi suurema vaesusohuga, kui soolisest palgaerinevusest saab sooline pensionierinevus. Takistused tööleasumisel kajastuvad samuti suurenenud kõrvalejäämises tööturul ja suurenenud pikaajalises tööpuuduses. Lisaks on ebasoodsas olukorras olevates rühmades (nt võõrtöötajad, puuetega isikud, eakad) sooline ebavõrdsus palju laiaulatuslikum ja põhjustab naistele palju probleeme. On vaja aktiivse vananemise poliitikat ja konkreetseid meetmeid pensionisektoris, et tagada piisavad elatusvahendid pensioniikka jõudnud naistele¹⁵.

Põhimeetmed

Komisjon kohustub tegema järgmist.

- Toetama soolise võrdõiguslikkuse edendamist **Euroopa 2020. aasta** strateegia kõikide aspektide ja juhtalgatuste rakendamisel, eelkõige seoses asjakohaste riiklike meetmete kindlaksmääramisega ja jõustamisega nii tehnilise toe kui ka struktuurifondide kaudu ning selliste suuremate rahastamisprogrammide kaudu nagu teadusuuringute seitsmes raamprogramm. Tööhõivesuuniste ja riikide tööhõivepoliitika hindamise kontekstis jälgib komisjon hoolikalt riikide meetmeid, mis on vastu võetud tööturul soolise võrdõiguslikkuse parandamiseks ja naiste sotsiaalse kaasatuse suurendamiseks.
- Edendama naiste ettevõtlust ja tegutsemist füüsilisest isikust ettevõtjana.
- Hindama püsima jäänud lünkasid seoses õigusega võtta **perekondlikel põhjustel puhkust**, eelkõige isaduspuhkust ja hoolduspuhkust, ning valikuvõimalusi nende probleemide lahendamiseks. Edasiste meetmete osas konsulteeritakse tööturu osapooltega vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 154.
- Esitama aruande liikmesriikide suutlikkuse kohta seoses **lastehoiuvõimalustega**.

¹⁰ Tööjõu-uuring, 2008.

¹¹ Vt joonealune märkus 9.

¹² Vt ka tööhõivesuunis nr 8.

¹³ KOM(2010) 477.

¹⁴ Nõukogu ja liikmesriikide valitsuste esindajate järeldused integratsiooni kui arengu ja sotsiaalse ühtekuuluvuse hoogustaja kohta 10307/10, 3.6.2010.

¹⁵ Vt ka tööhõivesuunis nr 10.

- Edendama soolist võrdõiguslikkust kõikides algetustes, mis on seotud **sisserände ja sisserändajate integratsiooniga**.

2. VÕRDNE TASU VÕRDSE TÖÖ EEST JA VÕRDVÄÄRNE TÖÖ

Meestele ja naistele võrdväärse töö eest võrdse tasu maksmise põhimõtte sisaldub ELi asutamislepingutes. Sellest hoolimata on sooline palgaerinevus (keskmine erinevus meeste ja naiste brutotunnitasu vahel kõikides majandussektorites) ELis 17,8 %, olles kõrgeim Eestis 30,9 %, Tšehhi Vabariigis 26,2 %, Austrias 25,5 % ja Saksamaal 23,2 % ning madalaim Itaalias 4,9 %, Sloveenias 8,5 % ning Belgias and Rumeenias 9 %¹⁶. Sellist olukorda tuleks ELi asutamislepinguid silmas pidades muuta.

Soolise palgaerinevuse algpõhjused kujutavad endast laiemat teemat kui võrdse töö eest võrdse tasu maksmine. On suur lõhe naiste haridustaseme ja erialase arengu vahel, seega tuleks erilist tähelepanu pöörata üleminekule koolist tööturule. Soolise palgaerinevuse põhjused tulenevad ka eraldatusest tööturul, sest naised ja mehed töötavad endiselt erinevates sektorites/erinevatel töökohtadel. Ühelt poolt töötab teatavates sektorites tihti liiga palju naisi või mehi, kusjuures nn naiste elukutsed (enamasti tervishoius, hariduses ja avalikus halduses) on enamasti vähem väärtustatud kui tüüpilised meeste tööd. Teiselt poolt väärtustatakse vähem tööd, mida samas sektoris või ettevõttes teeb naine, samuti makstakse selle eest vähem palka.

Sooline palgaerinevus kajastab tööturul ka muud liiki ebavõrdsust, mis mõjutab peamiselt naisi – eelkõige peetakse siin silmas ebaproportsionaalset suurt osa perekonnaga seotud kohustustest ning raskusi töö- ja eraelu kokkusobitamisel. Paljud naised töötavad osaaajaga või ebaharilike lepingute alusel: kuigi selline korraldus võimaldab neil jääda tööturule ning samal ajal tegeleda perekonnaga seotud kohustustega, võib sellel olla negatiivne mõju nende töötasule, karjääri edinemisele, edutamisväljavaadetele ja pensionile¹⁷.

Põhimeetmed

Komisjon kohustub tegema järgmist.

- Uurima koos Euroopa tööturu osapooltega ja sotsiaalse dialoogi autonoomsust silmas pidades erinevaid võimalusi, kuidas parandada **töötasu läbipaistvust** ning **võrdse töötasu mõju** sellist tüüpi töökorraldustele nagu **osaaajaga töö** ja **tähtajalised** lepingud.
- Toetama **töökohtadel** sellised **võrdse töötasuga seotud algatusi** nagu võrdsuse märgis, kokkulepped ja auhinnad ning samuti tööandjate jaoks selliste vahendite väljatöötamist, millega korrigeeritakse õigustamatuid soolisi palgaerinevusi.

¹⁶ 2008. aasta andmed, v.a Eesti puhul (2007).

¹⁷ Vt ka tööhõivesuunis nr 7.

- Seada sisse **Euroopa võrdsete töötasude päev**, mida tähistatakse iga aasta, et tõsta teadlikkust sellest, kui palju rohkem peavad naised töötama, et meestega sama palju teenida.
- Üritama julgustada naisi asuma tööle **ebatraditsioonilistele töökohtadele**, näiteks rohelises ja innovatsioonisektoris.

3. VÕRDÕIGUSLIKKUS OTSUSTAMISTASANDIL

Suuremas osas liikmesriikides on naised vähemuses otsuste tegemisega seotud menetlustes ja ametikohtadel, eriti kõrgemal tasandil, olenemata asjaolust, et nad moodustavad peaaegu poole töötajaskonnast ja rohkem kui poole uutest ülikoolilõpetajatest ELis.

Hoolimata poliitiliste otsuste tegemisel soolise tasakaalu saavutamise suunas tehtud edusammudest on palju veel vaja ära teha: keskmiselt on ainult üks neljast riikide parlamentide liikmetest ja valitsuste ministritest naine¹⁸.

Majanduslike otsuste tegemisel on naiste osakaal madalam kui meeste osakaal kõikidel juhtimise ja otsuste tegemise tasanditel. Naised moodustavad üksnes kümnendiku suurimate börsil noteeritud ettevõtete juhatuste liikmetest ELis ja 3 % juhatuste esimeestest. Uuringutest ilmneb, et mitmekesisus tasub end ära ja et juhtival ametikohtadel töötavate naiste ja ettevõtte tulemuslikkuse vahel on positiivne seos.

Kuigi juba 2005. aastal sätestati ELi eesmärk, mille kohaselt peaks 25 %-l avaliku sektori teadustegevuse juhtivatest ametikohtadest töötama naised, jääb selle saavutamisest veel puudu, sest ELi ülikoolide korralistest professoritest on ainult 19 % naised¹⁹. Teaduses ja teadusuuringutes valitsev sooline ebavõrdsus on endiselt peamine takistus, mis ei lase saavutada Euroopa eesmärki suurendada konkurentsivõimet ja maksimeerida innovatsioonipotentsiaali.

Komisjon kohaldab samu standardeid, mida ta soovib teistelgi kehtestada, tehes vajalikke jõupingutusi, et parandada asustusesisest soolist tasakaalu, eelkõige otsustustasandi ametikohtadel.

Põhimeetmed

Komisjon kohustub tegema järgmist.

- Kaaluma sihtalgatusi, millega parandada **soolist võrdõiguslikkust otsustustasandil**.
- Jälgima, kuidas saavutatakse **eesmärki, mille kohaselt peaksid naised täima 25 % avaliku sektori teadustegevuse juhtivatest ametikohtadest**.

¹⁸

¹⁹

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=762&langId=en&furtherPubs=yes>
Akadeemiliste töötajate ametijärk A (professorid) (väljaanne *She Figures*, 2009)

- **Jälgima, kuidas saavutatakse** eesmärki, mille kohaselt peaks komisjoni moodustavates komiteede ja eksperdirühmades 40 % liikmetest olema samast soost²⁰.
- Toetama jõupingutusi, millega edendatakse naiste arvukamat osalemist **Euroopa Parlamendi valimistel** ka kandidaatidena.

4. VÄÄRIKUS JA ISIKUPUUTUMATUS NING SOOLISE VÄGIVALLA LÕPETAMINE

Naised on pidanud taluma mitmesuguseid vägivallavorme üksnes seepärast, et nad on naised. Eri vägivallavormid hõlmavad koduvägivalda, seksuaalset ahistamist, vägistamist, seksuaalset vägivalda konflikti olukorras, kahjulikke traditsioone või tavasid, nagu naiste suguelundite moonutamine, sundabielud ja aumõrvad. Hinnangute kohaselt on Euroopas 20–25 % naistest pidanud taluma füüsilist vägivalda vähemalt korra elus²¹ ning arvatakse, et kuni pool miljonit Euroopas elavat naist on langenud suguelundite moonutamise ohvriks²².

Seega on Stockholmi programmi rakendamist käsitleva tegevuskava²³ põhirõhk kuritegude ohvrite, sealhulgas vägivalla ja suguelundite moonutamise naissoost ohvrite kaitsel; tegevuskavas kuulutatakse välja soolist vägivalda käsitlev mitmekülgne ELi strateegia. Lisaks on naiste hartaga ette nähtud laiaulatuslik ja tõhus poliitiline raamistik soolise vägivalla vastu võitlemiseks ning mitmesugused meetmed, sealhulgas kriminaalõigusaktid, millega oma volituste piires likvideerida naiste suguelundite moonutamine kogu Euroopas.

Soolist ebavõrdsust esineb nii tervishoius ja pikaajalises hoolduses kui ka tervishoiualastes tulemustes. Mehed ja naised seisavad silmitsi soospetsiifiliste terviseriskide ja haigustega, millele tuleb meditsiinilistes uuringutes ja tervishoiuteenuste puhul asjakohast tähelepanu pöörata. Tuleb tagada, et sotsiaal- ja tervishoiuteenuseid kohandatakse jätkuvalt nii meeste kui ka naiste konkreetsete vajadustega.

Soolise võrdõiguslikkusega seotud küsimused on eriti olulised varjupaigaküsimustes. Komisjoni 2008. ja 2009. aasta ettepanekutes, millega muudeti kehtivaid ELi varjupaigalaaseid õigusakte, käsitletakse muu hulgas põhivaldkondi, kus soospetsiifilisi elemente tuleb tugevdada.

Põhimeetmed

Komisjon kohustub tegema järgmist.

- Võtma vastu kogu ELi hõlmava strateegia, milles käsitletakse naiste vastu suunatud vägivallaga võitlemist ja mille eesmärk on kõigi asjakohaste

²⁰ Komisjoni 19. juuni 2000. aasta otsus 2000/407/EÜ.

²¹ Euroopa Nõukogu, „Combating violence against women. Stocktaking study on the measures and actions taken in Council of Europe member states” (2006).

²² Euroopa Parlamendi 24. märtsi 2009. aasta resolutsioon naiste suguelundite moonutamise vastase võitluse kohta ELis.

²³ KOM(2010) 171.

vahenditega, sealhulgas kriminaalõigusaktidega likvideerida naiste suguelundite moonutamine ELi volituste piires ja kogu Euroopat hõlmava, naiste vastu suunatud vägivalda käsitleva teadlikkuse tõstmise kampaania toel.

- Tagama, et ELi varjupaigaküsimusi reguleerivate õigusaktide puhul võetakse arvesse soolist võrdõiguslikkust; edendama soospetsiifilisi koolitusi ja häid tavaid Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiametis ja Euroopa Pagulasfondi rahastamise kaudu. .
- Koostama meeste tervise kohta aruande, mis on jätkuks 2010. aasta aruandele naiste tervise kohta.

5. SOOLINE VÖRDÕIGUSLIKKUS VÄLISTEGEVUSES

ELi poliitika, mis keskendub soolise võrdõiguslikkuse edendamisele ELis, on tihedalt seotud liidu tööga kolmandates riikides. EL saab oma välistegevuse kõikide asjakohaste põhimõtete kaudu oluliselt mõjutada soolise võrdõiguslikkuse ja naiste mõjuvõimu tugevdamist.

Kandidaatriigid peavad naiste ja meeste võrdõiguslikkuse põhimõtte täielikult omaks võtma. Seda valdkonda käsitlevate ELi õigusaktide ülevõtmise, rakendamise ja jõustamise järelevalve jääb laienemisprotsessi prioriteediks, mida EL rahaliselt toetab.

EL toetab Euroopa naabruspoliitika (ENP) kontekstis partnerriikide jõupingutusi soolise võrdõiguslikkuse edendamisel. ENP tegevuskavades on sätestatud ühiselt kokkulepitud programm prioriteetsete reformide kohta ning tegevuskavad sisaldavad ka partnerriikide võetud kohustust alustada asjakohastel teemadel dialoogi ja viia läbi poliitiliste põhimõtete ja õigusaktidega seotud reformid.

EL pühendub jätkuvalt sellele, et **aastatuhande arengueesmärgid** saavutataks kiiremini ning et aidataks saavutada naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise konventsioonis sätestatud standardid ning Pekingi ja Kairo tegevusplatvormide eesmärgid, nagu on sätestatud ELi tegevuskavas sugudevahelise võrdsuse küsimustega arvestamiseks arengukoostöö valdkonnas (2010–2015)²⁴. EL suunistes, milles käsitletakse naiste- ja tüdrukutevastast **vägivalda** ja nende igasuguse diskrimineerimise vastu võitlemist, on esitatud juhtnöörid poliitilise dialoogi pidamiseks ja vajaduse korral meetmete võtmiseks naiste õiguste rikkumiste konkreetsetel juhtudel EL kasutab jätkuvalt oma **arengupoliitikat**, et edendada soolist võrdõiguslikkust ja naiste mõjuvõimu tugevdamist²⁵.

EL teeb tihedat koostööd soolise võrdõiguslikkusega tegelevate **rahvusvaheliste organisatsioonidega**, nagu Rahvusvaheline Tööorganisatsioon, OECD, ÜRO ja Aafrika Liit, et luua sünergiat ja tugevdada naiste mõjuvõimu, ning **ÜRO uue üksusega** UN WOMEN („ÜRO naised”), mis tegeleb soolise võrdõiguslikkusega,

²⁴ Nõukogu järeldused aastatuhande arengueesmärkide kohta New Yorgis toimuvaks ÜRO Peaassamblee täiskoguistungiks ja edaspidiseks: lisa.

²⁵ Vt eelmine viide.

samuti toetab EL kodanikuühiskonna osalemist, suutlikkuse arendamist ning soolise võrdõiguslikkuse ja naiste mõjuvõimu edendamist.

EL on samuti pühendunud naiste kaitsmisele **konflikti** olukorras ja konflikti järgselt, samuti naiste täieliku osalemise tagamisele **konfliktide ennetamises**, rahutagamis- ja ülesehitusprotsessis, samuti rakendab EL aktiivselt ELi terviklikku lähenemisviisi naisi, rahu ja julgeolekut käsitlevate ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonide nr 1325 ja 1820 suhtes. Sooline võrdõiguslikkus integreeritakse ka humanitaarabisse²⁶.

EL integreerib soolise võrdõiguslikkuse teema ka oma kaubanduspoliitikasse osana jätkusuutliku arengu suuremast raamistikust ja toetab ILO põhiliste töönormide ja ILO inimväärse töö tagamise suuniste tõhusat kohaldamist oma sooduskaubanduslepingutes, sealhulgas seoses mittediskrimineerimisega. Soolise võrdõiguslikkuse küsimust käsitletakse ka jätkusuutlikkuse mõjuhinnangutes, mis koostatakse selleks, et juhendada kaubandusarutelude läbirääkijaid.

Põhimeetmed

Komisjon kohustub tegema järgmist.

- Jälgima ja toetama ELiga liitumise Kopenhaageni kriteeriumide täitmist meeste ja naiste võrdse kohtlemise vallas ning aitama Lääne-Balkani riikidel ja Türgil õigusakte üle võtta ja jõustada.
- Rakendama ELi tegevuskava sugudevahelise võrdsuse küsimustega arvestamiseks arengukoostöö valdkonnas (2010–2015).
- Julgustama ENP partnerriike edendama soolist võrdõiguslikkust korrapärase poliitilise dialoogi ja kogemuste vahetamise kaudu ning uurides võimalusi abi saamiseks Euroopa naabrus- ja partnerlusinstrumendi alusel.
- Täiendavalt integreerima soolist võrdõiguslikkust ELi humanitaarabisse.

6. HORISONTAALSED KÜSIMUSED

6.1. Soorollid

Jäigad soorollid võivad takistada isiklikke valikuid ja piirata nii meeste kui ka naiste potentsiaali. Mittediskrimineerivate soorollide edendamine sellistes eluvaldkondades nagu haridus, karjäärivalikud, tööhõive ja sport kujutab endast olulist panust soolise võrdõiguslikkuse saavutamisele. Soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks on vaja **meeste** aktiivset toetust ja osalust; samuti tuleks tegevuspõhimõtetes käsitleda poisse/mehi mõjutavat soolist ebavõrdsust, nagu kirjaoskuse tase, varajane koolist väljalangemine ja töötervishoid.

6.2. Õigusaktid

²⁶

Eelkõige ühisvalduse „Euroopa konsensus humanitaarabi küsimuses” (ELT C 25, 30.1.2008) rakendamise kontekstis.

ELi õigustik on juba pikka aega sisaldanud **seksuaalse diskrimineerimise vastaseid õigusakte** nii tööhõives kui ka muudes igapäevaelu valdkondades. Hiljutiste suuremate lihtsustamiste ja ajakohastamiste tulemusena vastavad need õigusaktid paremini ühiskonnas toimunud muudatustele. 2006. aasta uuesti sõnastatud direktiiv²⁷ ja 2010. aasta direktiivid vanemapuhkuse saamise õiguse kohta²⁸ ja füüsilistest isikutest ettevõtjate kohta²⁹ on tähtsad verstapostid selle saavutamisel.

Tõhus ja eesmärgipärane õiguslik raamistik eeldab järelevalvet, jõustamist, korrapärast hindamist ja ajakohastamist, samuti dialoogi ettevõtjatega, tööturu osapooltega, võrdõiguslikkusega tegelevate asutustega ja kodanikuühiskonna esindajatega. Riigi tasandil võrdõiguslikkusega tegelevatel asutustel, kes abistavad ohvreid, edendavad õigusi ja arendavad uurimistegevust, on täita oluline roll õiguste rakendamisel praktikas; samuti on olulised ühenduste ja ametiühingute õigused ohvrite kaitsel.

Selles kontekstis on komisjon algatanud laiaulatusliku uuringu võrdõiguslikkusega tegelevate asutuste toimimise kohta 27 liikmesriigis ja üldisema uuringu õiguskaitse kättesaadavuse kohta selles valdkonnas. Seksuaalset diskrimineerimist käsitleval foorumil direktiivis 2004/113/EÜ sätestatud kindlustuse ja sellega seonduvate finantsteenuste kättesaadavuse üle toimunud arutelu tulemused ning kindlustustavasid ja hariduse valdkonnas potentsiaalset seksuaalset diskrimineerimist käsitleva kahe põhjaliku uuringu tulemused kajastuvad direktiivi rakendamist käsitlevas aruandes.

Kahel või rohkemal põhjusel (näiteks vanus ja sugu tööd otsivate eakamate naiste puhul) **diskrimineerimise** tõsisemaid tagajärgi tuleb käsitleda asjakohaste õigusaktide ning Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 19 osutatud muul kui soolisel alusel diskrimineerimise vastu kaitset pakkuvate õigusaktide rakendamisel. Komisjon uurib ka soolise identiteedi alusel seksuaalse diskrimineerimisega seonduvaid konkreetseid küsimusi.

6.3. Valitsemistava ja soolise võrdõiguslikkuse vahendid

Edusammude saavutamiseks on oluline tugevdada koostööd mitmesuguste institutsioonidega ja sidusrühmadega, kes tegutsevad soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas, sh liikmesriikide valitsused, Euroopa Parlament, tööturu osapoolte organisatsioonid, kodanikuühiskond, võrdõiguslikkusega tegelevad asutused ja rahvusvahelised organisatsioonid.

Naiste ja meeste võrdõiguslikkust käsitleva iga-aastase aruande alusel, milles iga kord keskendutakse konkreetsele teemale ja tehakse kindlaks liikmesriikide head tavad, seab komisjon sisse iga-aastase kõrgetasemelise soolise võrdõiguslikkuse dialoogi, mille käigus peavad Euroopa Parlament, nõukogu eesistujad ja peamised sidusrühmad, sealhulgas Euroopa tööturu osapooled ja kodanikuühiskond hindama selle strateegia rakendamisel tehtud edusamme.

²⁷ 2006/54/EÜ.

²⁸ 2010/18/EÜ.

²⁹ Vt joonealune märkus 9.

Tihe koostöö liikmesriikide valitsustega jätkub soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise kõrgetasemelise töörühma kaudu. Liikmesriikide esindajatest, Euroopa tööturu osapoolte organisatsioonidest ja kodanikuühiskonna esindajatest koosnev nõuandekomitee annab jätkuvalt komisjonile nõu poliitiliste ja seadusandlike algatuste asjus. Komisjon tugevdab heade tavade vahetust liikmesriikidega kõikides käesoleva strateegiaga hõlmatud valdkondades.

Komisjon teeb jätkuvalt tihedat koostööd Euroopa tööturu osapooltega ja kodanikuühiskonda esindavate organisatsioonidega.

Soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamist rakendatakse kui komisjoni poliitika lahutamatu osa ka mõjuhinnangute ja hindamisprotsesside kaudu. Komisjon suurendab soolist võrdõiguslikkust käsitlevate teadmiste baasi. Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudi asutamisel loodetakse olevat oluline mõju. Instituut aitab oma tööprogrammi osana komisjonil ja liikmesriikidel esitada aruandeid ELi tasandi näitajate kohta, mis on kehtestatud Pekingi tegevusplatvormi alusel kõikides erilist huvi pakkuvates valdkondades, ning töötab vajaduse korral välja edasised näitajad (nt naiste ja keskkonna kohta).

Komisjon tõstab soolise võrdõiguslikkuse poliitika osas teadlikkust ja reklaamib selle eeliseid. Ta lisab soolise võrdõiguslikkuse veebiportaali linke ja ajakohastusi edusammude kohta.

Järgmine ELi mitmeaastane finantsraamistik esitatakse 2011. aasta esimeses pooles. Sellega nähakse ette toetus pärast 2013. aastat käesolevas strateegias kavandatud meetmete rakendamiseks. Soolist võrdõiguslikkust käsitlevate küsimuste parem integreerimine praegu kehtivate programmide (2007–2013) rakendamisse ja nende kohta aruannete esitamisest loob kindla aluse selle tagamiseks, et sooline aspekt lisataks järgmise põlvkonna programmide ülesehitusse, nii et need tugineksid naiste ja meeste olukorda käsitleval põhjalikul hinnangul.

Põhimeetmed

Komisjon kohustub tegema järgmist.

- Käsitlema **meeste rolli** soolises võrdõiguslikkuses; edendama häid tavasid noorsoo, hariduse, kultuuri ja spordiga seotud soorollides.
- Jälgima **võrdset kohtlemist käsitlevate ELi õigusaktide** nõuetekohast rakendamist, pöörates erilist tähelepanu direktiividele 2004/113/EÜ ja 2006/54/EÜ. Jälgima, kui suures ulatuses on soolist võrdõiguslikkust arvesse võetud mittediskrimineerimist käsitlevate direktiivide kohaldamisel.

- Edendama **Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudi** kaasabil **Pekingi tegevusplatvormi** täielikku kohaldamist, mis hõlmab ka näitajate väljatöötamist ja ajakohastamist.
- Esitama soolise võrdõiguslikkuse edusamme käsitleva **iga-aastase aruande**, eelkõige käesoleva strateegiaga hõlmatud valdkondades, enne kui toimub iga-aastane **soolise võrdõiguslikkuse dialoog** Euroopa Parlamendi, komisjoni, liikmesriikide ja peamiste sidusrühmade vahel.
-